

Türk Toplumunda Sosyal Medyaya Eleştirel Bakış Eksikliği: Türk Troller ve Trolleme

¹Gül Dilek TÜRK ve ²Bahar TUGEN

¹Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, İstanbul.

²Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo TV ve Sinema Bölümü, İstanbul.

Özet

Günümüzde kaynak sağlama açısından sosyal medyanın yeri oldukça önemlidir. Sosyal medya hesapları üzerinden sürekli bilgi paylaşımında bulunan insanlar, aynı zamanda başka kişilerin paylaştığı bilgilere de aynı yoldan kolayca ulaşabilmektedirler. Sosyal medyanın artıları olduğu gibi eksileri de bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi yalan haber/bilgi'nin hızla yayılmasıdır. Bu yalan haberlere insanlar sorgulamadan kolayca inanmakta ve bu haberleri birbirleriyle paylaşmaktadır. Bunun sonucunda yalan bilgi bir anda kitlelerin gündemine oturmaktadır. Sosyal medyada bize sunulan tüm bilgilerin teyitsiz doğruluğuna inanılmasından duyulan rahatsızlığı dile getiren Y kuşağı diye adlandırdığımız genç kuşak temsilcileri interaktif, zaman zaman bu durumu protesto eden eylemlerde bulunmaktadır. Türk toplumunun sorgulamadan her şeye inanmasını eleştiren İnci Sözlük üyeleri de Trolleme diye adlandırdıkları eylem ile toplumun zaafalarını kullanarak onlarla dalga geçmekte ve toplumu bu alışkanlığından vazgeçirmeye çalışmaktadır. Trolleme geniş bir kitleyi manipüle etmek için yalan bilgi, asılsız fikir veya yazı yaymak anlamına gelmektedir. Bu bağlamda Türk Trollerin yapmış olduğu trollemeler incelencektir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Trolleme, Türk Troller.

Lack Of Criticism in Social Media by Turkish Community: Turkish Trolls and Trolling

Abstract

Social media is an extremely important factor in order to obtain informations. Besides the people who have a social media account and share some informations via internet can easily reach the informations that have been shared by other social media users. However it should be said that there

are also some negative influences as well as the positive ones. It is possible to say that one of the most significant negative influence in social media is instantaneously spreading of fabricated news or informations. These fabricated news could be shared by social media users without questioning and consequently this kind of news can easily become an agenda in the community. Young generation representatives who are named as Y generation sometimes protest the people who believe those fabricated news without confirming the correctness. The İnci Dictionary members who criticize Turkish community due to believing of every news try to dissuade them from fabricated news by using the way that was named by themselves "trolling" and what does trolling mean is to manipulate a comprehensive community by creating or writing false informations or unfounded thoughts. In this sense some trolling will be examined which was done by Turkish Trolls.

Key Words: Social Media, Turkish Troll, Trolling

1.Giriş: Web 2.0'nın gelişmesi ile birlikte internet tüm hayatımızı etkilemiş, twitter ve facebook başta olmak üzere insanların bir araya gelerek duygu, fikir ve düşüncelerini paylaştıkları dijital ortamlar olan sosyal medyanın ortaya çıkışı ve yaygınlaşması ile birlikte iletişim bambaşka bir boyuta taşınmıştır. Sosyal medya dediğimiz dijital ortamlarda kullanıcılar kendilerine sunulan bilgilerin yanında kendi oluşturdukları ve paylaştıkları içerikler hızla yayılmakta ve bir anda kitlelere ulaşmakta ve onları etkilemektedir. Bazen oluşturulan içerikler gerçeği yansıtmamakta ve toplumda sansasyon, panik ve korku yaratabilecek gerçek dışı haberler hızla yayılabilmektedir. Sunulan bilginin kaynağı araştırılmadan, haber doğrulanmadan hızla paylaşılmakta ve bir anda kitleler bu haberlerden etkilenmektedir.

2. Bilginin Kaynağının Güvenilirliği: Teknolojinin hızla ilerlemesi ile internet hayatımızın vazgeçilmezi haline gelmiş ve en önemli bilgi kaynağı olmuştur. TÜİK 2014 verilerine göre, Türkiye'de internet kullanan bireylerin oranı yüzde 53,8'e yükselmiştir. İnternet kullanıcıların yüzde 44,9'u interneti düzenli olarak[hemen her gün veya haftada en az bir defa] internete girmektedir. 2013 yılının aynı döneminde bu oran yüzde 39,5'tir. İnternete en çok 16-24 yaş arası gençler girmektedir. İnternet kullanıcılarının yüzde 78.8'i sosyal paylaşım sitelerine katılım sağlarken, bunu yüzde 74.2 ile online haber, gazete ya da dergi okuma, yüzde 67.2 ile mal ve hizmetler hakkında bilgi arama, yüzde 58.7 ile oyun, müzik, film, görüntü indirme veya oynatma, yüzde 53.9 ile e-posta gönderme-alma izlemektedir[1]. Türkiye'de 2014 verilerine göre sosyal medya kullanım oranları; Facebook'u (%93), sırayla Twitter (%72), Google+ (%70) ve LinkedIn (%33)'tür. Türkiye'de 2014 yılında 36 milyon Facebook hesabı bulunmaktadır[2]. Bilgiye erişimde sağladığı kolaylık nedeniyle internet ilk başvuru noktası

haline gelmiştir. Hem kaynak çokluğu hem de çeşitliliği insanları bilgiye edinme de internete yöneltmektedir. Eskiden ilk başvuru kaynağı olan basılı materyaller de bulunan “basılı bilgi miktarı yaklaşık 14 yılda bir ikiye katlanırken, İnternet üzerinden elde edilen bilgiler her yıl 2-3 kat artmaktadır”[3]. Bu durumda insanları internete ve sosyal medyaya yönlendirmektedir. İnternet bilgiye ulaşmada önemli bir başvuru kaynağı olsa da kaynağın doğruluğu ve güvenilirliği konusunda sorunları da beraberinde getirmektedir. İsteyen herkes internete bloglar, sosyal medya platformları, forumlar yoluyla bilgi ve veri girişi yapmakta bu da bilgiye ulaşımı kolaylaştırır da internetteki bilginin doğruluğu, yansızlığı ve güncelliği konusundaki problemleri ortaya çıkarmaktadır. “İnternet’ten sağlanan bilgilerin doğrulanabilmesi ve aslına uygun olup olmadığının araştırılması (authentication) elektronik ortamdaki bilgilerin aradan geçen zaman içinde güncellenmesi ya da transfer anında kolayca değiştirilebilmesi (yanlışlıkla ya da kötü niyetle) veri bütünlüğü ve veri güvenliği ile ilgili sorunları da beraberinde getirmektedir”[4]. Bunun yanında kullanıcıların çok büyük bir bölümünün internete ulaştığı bilginin doğruluğunu araştırmadan inanması da artık yaygın olarak karşılaşılan bir sorun olmuş ve eleştirilir bir hal almıştır.

3. İnternette Sansasyon Yaratma: Bilginin bu kadar kolay yayılımı ve bilgiye hızla ulaşılması zaman zaman kurgulanmış bilgilerinde yayılması anlamına gelmektedir. Kimi kişi ve gruplar yalan bilgileri internet girerek ve yayarak toplumda sansasyona ve paniğe neden olabilmektedir. Etrafımızı kuşatan sosyal ağlarda yer alan bilgiler de çoğunlukla filtrelerden geçerek kurgulanan ve kurgulanmış bir şekilde aktarılan bilgilerdir. Kurgusal bilgiler ile toplum istenilen yöne yönlendirilmekte, istenilen yönde algılar oluşturmakta, manipüle etmekte ve yönetmekte rahatlıkla kullanılabilir[5]. Bunun için insanların duygularına seslenen haberler kullanılmakta, doğal afetler, çaresiz insanlar, şehit haberleri ve arkasında bıraktıkları ailelerin acıları kullanılarak toplumda infial yaratmaya çalışılmaktadır. Yine sansasyon ve çatışma yaratmak için ünlülerin ölüm haberleri, onların ağzından söylemedikleri ancak insanları kızdıracak cümleler kurmak da kurgulanmış bilgiye örnek olarak gösterilebilir. Özellikle 2013 Haziran ayında İstanbul’da meydana gelen Gezi olayları sırasında sosyal medya da çok fazla sahte bilgi ve fotoğraf paylaşarak insanlar paniğe sevk edilmiştir.

4. Trolleme: Troll İngilizce’de olta, olta yemi, oltayla balık tutmak anlamına gelen bir kelimedir[6]. Dijital ortamlarda bir kişi ya da gruba yönelik olarak zarf/yem atarak, karşısındaki kişileri kızdırarak tepki almak amacıyla her yola başvuran kimselere de troll

denmektedir. Türkiye’de Twitter kullanıcısı olan Y kuşağı yaklaşık 100 kadar troll bulunmaktadır. Farklı meslek ve yaş grubundan olan bu troller genellikle eğlenmek için trolleme yapsa da çoğu toplumun internette duyduğu her habere doğrulaman inanmasından rahatsız olmaktadır. Kandırmak, yanlış yönlendirmek anlamında kullanılan trolleme son dönemde dijital ortamlarda özellikle Y kuşağı diye tanımladığımız 1980-1999 arası doğan gençler tarafından yoğun olarak kullanılan bir eğlence ve tepki aracı haline gelmiştir. “Trollük eğlence veya haz üzerine kurulmuş bir kavram. Bize komik gelmeyen, tamamen karşı olduğumuz; nefret ettiğimiz, suç sayılabilecek şeyleri yapma kapasitesine sahip ‘gerçek troller’ olduğu kadar mizah amacıyla ‘trollemek’ isteyen troller de var... Trolün amacı manipülasyon yaratmak, yapay gündem oluşturmak, kişisel haz için sınır bozmak, belli bir siyasî veya toplumsal görüşü savunan insanların davranışlarını gözlemlemek olabilir. Kişisel haz kısmı trollüğün kilit noktası”[7]. Trolleme, internette, dijital ortamlarda insanları kızdırıp, hassasiyetlerini tahrik ederek, tepki almayı umarak, gruptaki kişilerin bir kısmını ya da tamamını hedef alan küçümseyici ve alaycı mesajlar göndermek yoluyla bir çatışma ortamı yaratma, kullanıcıları tartışmaya çekmek, onları kışkırtmak ve muhabbete dâhil etmeye çalışmak eylemi olarak tarif edilmektedir. Trollerin de türleri bulunmaktadır [8] :

- “Espriyelerden türeyen, esas fikrini belli etmeden, kafa bulma üzerinden parodi şeklinde yapılan trolizm.
- Espri de türetmeden, ‘işletme’ yoluyla yapılan, sadece kafa bulma yöntemiyle yapılan trolizm.
- Yine espri türetmeden gerçekten birilerini kandırmak üzerine, etik tanımadan yapılan trollük. Bu trollük çeşidi ince bir buzun üstünde yürümek hiç şüphesiz. Çünkü bunun sınırı yok; insanlara küfretmekten, nefret söylemi üretmeye kadar giden bir yolu var.”

5. Trolleme Çeşitleri: Trollerin ilk amaçları eğlenmek olsa da zaman zaman tepki amaçlı olarak da trolleme yapmaktadır. Trollemenin yapılan amaca göre pek çok çeşidi bulunmaktadır.

- a. Manipülasyon/spekülasyon yaratmak:** Gerçek olmayan bilgileri yaymak yoluyla insanları kandırmak, kışkırtmak ve tepki vermelerini sağlamak amacıyla troller tarafından gerçekleştirilen eylemlerdir. Örnek olarak İnci Sözlük üyelerinin gerçekleştirdiği eylemler gösterilebilir. Devlet kurumlarındaki tabelalardan T.C ibaresinin kaldırılacağı yönündeki söylentiler üzerine İnci’ci Troller “T.C ibaresi devlet tabelalarından kaldırıldı” diye bir başlık açarak insanları harekete geçirmiş ve 9 milyon kişi Facebook hesaplarında isimlerinin başına T.C. ibaresini getirmiştir[9].

Bu durum bir bürokratin istifasına ve Sağlık Bakanı'nın açıklama yapmasına sebep olmuştur.

“Sözlüğün bir yazarı, kendi ifadesiyle ‘canı sıkıldığı için’ açtı. Aslında bu yalnızca ortada dolaşan bir söylentiydi. Bir yazar ‘Beyler, TC diye bir akım oluşturalım. Söylenti yayalım’ diyor. Sonra destek gelmeye başlıyor. Başlığın altına çok sayıda yazar entry giriyor. Konuyu gerçekmiş gibi yaymak için herkes bir koldan çalışmaya başlıyor. Biri photoshopla gazetede haber çıkmış gibi haber yapıyor, dolaşıma sokuyor. Diğeri Twitter’den insanlar tweet atmış gibi ekran görüntüleri oluşturuyor. Biri video hazırlıyor, haber gibi montajlıyor. Sonra moderasyona geliyor konu. Sonra spekülasyonun keyfini çıkarıyoruz. T.C eylemlerine o ya da bu şekilde katılan 9 milyona yakın bir kitle olduğu söyleniyor. Gençlerin sosyal medyayı etkili kullanarak neler başarabileceğini göstermesi açısından güzel bir ziyaret oldu. Yani “trolling” başarıya ulaştı”[10].

Bir başka İnci Sözlük trollesinde ise Justin Bieber ağzından “Türk kızları ter kokuyor” açıklaması yapmışlar, buna inanan medya açıklamayı manşetlere taşımış ve İzmir’den bir avukat da Bieber’a suç duyurusunda bulunmuştur. İnci Sözlük yazarları bu manipülasyonları yapma sebeplerini “bu olay medyaya, insanlara ve siyasete tez canlı olmamak gerektiğini gösterdi. Önce araştırmak gerekiyor... Biz zaafı tespit ettik ve onları kullanmayı seviyoruz. Kimse araştırma yapmak istemiyor. Avukatlar bile...”[11] diye açıklamıştır. Yine ünlülerin ölü haberlerini yaymak da bu tarz trollemelerdendir. Twitter’da hakkında öldüğü yönünde en çok haber çıkan kişi ise Münir Özkul, Müslüm Gürses Nejat Uygur ve Ciguli’dir. Twitter’da öldü haberi üzerine başsağlığı tweetleri atılması ile TT (Trend Topic) listesinde yükselen öldü hashtagleri yakınlarının açıklaması ile yalanlanmakta zaman zaman bu durum haber olabilmektedir[12].

- b. Yapay gündem oluşturmak:** Genelde Twitter’daki etiketler üzerinden yürütülen bir çalışmadır. Troller inanların hassasiyetlerine dokunup onları öfkeli edilecek konular ortaya atarak kitleleri harekete geçirmekte ve ortaya atılan konuyu TT listesinde üst sıralara çıkararak eğlenmektedir. Troller genellikle belli bir konu üzerine tartışılan forumlarda konuyu saptırmak ya da değiştirmek için beklenenin aksine cevaplar yazarak insanları birbirine düşürmekte ve eğlenmektedir. Hertfordshire Üniversitesi profesörlerinden Richard Wiseman’a göre; “Bu tarz açıklamalar bir kontrol etme isteğiyle alakalı. Bazıları bu açıklamaları samimi bulsa da, troller insanları belli bir

konuda kışkırtıyor ve tepkilerini görmek istiyorlar. Sosyal medyada kullanıcıları tartışmaya çekiyor ve toplumun yumuşak karnını hedef alarak, kışkırtıcı sözlerle insanları tahrik ederek tufaya düşürmeye çalışıyorlar”[13]. Twitter’da trollerin oluşturduğu yapay gündem konularından bazıları: "Nükleere evet", "Eşcinsellik yasaklansın", "Asmalımescit ibadete açılınsın", "Oruç tutmayan sınır dışı edilsin", "Kadınlara ehliyet verilmesin" ve "Doğum kontrol hapı yasaklansın" gibi etiketler Twitter’ın en çok konuşulan konuları arasına girmiş, zaman zaman haber bültenlerine taşınmış ve bu konularla ilgili sokak röportajları yapılmıştır[14].

- c. Siyasi/Dini görüşleri kullanmak:** Troller kişi ya da grupların dini, siyasi ya da ideolojik değerlerini hedef alan trollemeler yapmaktadır. Bu durum kimi zaman bir kişi ya da grubun linçine neden olabilmektedir. Amaçlarını açıklarken toplumun duyduğu bilgileri araştırmadan ve doğrulamadan harekete geçtiğini, hoşgörülü görünseler de aslında taktıkları maskelerin bu tarz bir trolleme ile düşürdüklerini ileri sürmektedirler. Twitter trollerinden Cafer Koçbaşı (@CaferKocbasi): “Muhafazakâr söylemlere muhalif kesim, sanıyorum interneti daha fazla kullanıyor ve çok heyecanlılar. Başlattığım 'OruçTutmayanSınırdışıEdilsin' etiketinde, bunun bir sazan avı olduğunu belirttiğim bir sürü tweet var. Ancak bu bilgiyi birkaç saniyede öğrenebilecek olmalarına rağmen kolay olanı, yani yorum yapmayı seçiyorlar. Bu benim için bir mizah. Yeri geliyor imam, yeri geliyor Marksist gibi yazıyorum. Bu eylem amacı o olmasa da acı bir gerçeğe işaret ediyor. Bırakın kalın kalın kitaplar okumayı, araştırmayı; gününbirlik bir internet eğlencesinin bile arka planını görmeye çalışmıyoruz. Balıklama dalıyoruz”[15] derken Doğuş Aydın (@alkoliknezaketi) ise eğlenmek amacıyla ortaya attığı konunun insanların birbirine nefret kusma aracı haline dönmesinden duyduğu rahatsızlığı şu şekilde dile getirmektedir: “Hepimizin online olduğu saatlerde başlıyor. Can sıkıntısından, yapacak bir şeyimiz pek olmadığından ‘bari biraz gülelim’ diye başlatıyoruz. Eğleniyorsak sorun yok. En üzüldüğümüz nokta, insanların bu başlıklar altında kendisinden farklı olana nefret kusması. 'Eşcinsellik yasaklansın' başlığını sadece bir sazan avı olarak düşünmüştük. Fakat iş öyle bir noktaya geldi ki ben o gece aynı anda, hem gay, hem homofobik, hem radikal İslamcı, hem ırkçı, hem lezbiyen (erkeğim), hem katil olmakla suçlandım. Bazen de ciddi ciddi muhafazakârların başlattığı şeyleri de bizim başlattığımız sanıldı”[16].

Trollerin yaptıkları bu tarz trollemeler hedef aldıkları grup ya da gruplardaki insanları birbirine düşürmektedir. Hedeflenen gruplar ortaya atılan bu iddiaların doğruluğunu

araştırmadan öteki olarak gördükleri kendinden farklı düşünen gruplara karşı nefret söylemi geliştirmekte ve linçe yönelerek ayrıştırmaktadırlar. Twitter trollerinden Esed Kıratlıgil (@sunigudem): “Bence son zamanlardaki en komik olay ‘Gül’ü Erdoğan’a Tercih Ederim’ etiketini TT listesine soktuğumuzda bize farklı kişilerden gelen ‘Bu kesin Kemalistlerin işi’, ‘Bu kesin Cemaatçilerin işi’, ‘Bu kesin AKP’lilerin işi’, ‘Bu kesin dincilerin işi’ gibi birbiriyle anormal ölçüde çelişen ithamlardı. Bu ithamlarda bulunan farklı gruplardan insanların her biriyle diğer grupları çekiştirdik ‘evet, kesin onların işi’ diye. Şahsen her uçtan insanı birbiriyle çekiştirmekten inanılmaz keyif aldım. Herhangi bir konuya veya zümreye fanatiklik derecesinde bağlı, Şovenizm’den gözü dönmüş insanları kızdırmaktan hoşlanıyorum. Ya da basmakalıp, sıkıcı şeyler söyleyen insanları tespit edip ‘araya almaktan’”[17] diyerek bu fanatiklik, araştırmadan harekete geçme durumlarından duydukları rahatsızlığı bu tip kişilerle alay ederek eleştirdiklerini ifade etmiştir.

d. Toplumsal deney yapmak: Toplumu etkileyecek, kışkırtacak konular ortaya atarak ne tepki verdiklerini görmek ve bununla eğlenmek amacıyla yapılan trolleme türüdür. “Yozgat Yunanistan’a Verilsin”, “Kütahya İl Olsun” veya “Köpek Eti Yemek İstiyoruz” gibi hashtagler açarak eğlenen trollerin yaptıkları bu tarz trollemeden bir örnek Aselsan’ın (Askeri Elektronik Sanayii) yüzde 51’inin İsrail’e satıldığı yönünde, ulusal medyanın haber yaptığı trollemedir[18]. Egemen Bağış Aselsan satıldı iddialarını yalanlayan açıklamalar yapmıştır[19].

Che Guevara’ya ait olduğu iddia edilen “Cumhuriyeti dünyada kusursuz inşa eden 3 kişi var; Olof Mellberg, Hugo Chavez ve Mustafa Kemal Atatürk“ sözünün o gün yüzlerce insan tarafından gerçek zannedilerek binlerce defa retweetlenmiş, pek çok web sitesinde Che Guavera söylemiş gibi paylaşılmıştır[20]. Twitter trollerinden Erman (@Pedererr): Troll’lük bence toplum içindeki bazı tabuları yıkma olayı. Bir seneye yakın bir süredir Twitter’da troll olarak tabir edilen tayfanın içindeyim. Zaman zaman toplumun en hassas noktalarına vurduk, zaman zaman da bir bütünlük sağlayıp bazı şeyleri protesto ettik”[21] diyerek toplumsal deneylerle toplumda bazı kalıpları değiştirmeye çalıştıklarını açıklamıştır.

Sadece sıradan insanlar değil aydın ve eğitilmiş olarak tanınan insanların da trollerin eğlencesi olduğu görülmektedir. Twitter Trolü Cihat Akbel’le Aylin Aslım arasında yaşananları örnek olarak verebiliriz. Aylin Aslım’ın “Abazan trollerin neşeli saatleri bu

saatler. Adamsınız, adamın dibisiniz' tweetine Cihat Akbel alınmış gibi yaparak, arkadaşlarıyla birlikte 'Özür dile Aylin Aslım' etiketi başlatmış ve etiketin altına birçok insan yorum yazmıştır. Aylin Aslım'a Redd grubunun solisti Güneş Duru, Ahmet Mümtaz Soysal, Ece Temelkuran gibi isimler de -çok da içeriği bilmeden- destek vermişler Ece Temelkuran "FBI muhaliflerin itibarsızlaştırılmasında sürekli tekrarlar yaparak bir süre sonra insanların bu kanaati edinmesini sağlar. İki gündür Aylin Aslım'a saldıran ve elbette daha birçok muhalifin tepesine binen hayaletleri ima edenler var. Çoğu insanın espri zannederek katıldığı Alyin Aslım'a hakaret kampanyası Grup Yorum Konseri'ne katılacağı haberleri sonrasındır. Bu da son söz olsun"[22] yorumu ile tartışmaya dâhil olmuş ve trollerin avı haline gelmiş, konuyu siyasi bir malzeme haline getirmiştir. Bu trolleme toplumun olayların ya da haberlerin aslını araştırmadan, bir anda nasıl öfkeyle hareket edip linçe yöneldiğini ve gruplaşabildiğini gösteren bir örnek olmuştur.

Ekşi Sözlük trolllerinden Ortamvirüsü nickli Can Güney Kuseyri; 2007 yılında, Türkiye'nin maden zenginliği hakkında türetilmiş komplo teorilerini ve kendisine sunulanı sırf işine geldiği için araştırmadan inanan zihniyeti ve internetteki bilgi kirliliğini eleştirmek için dünyada yalnızca İstanbul Boğazı'nın derinliklerinde bulunan 23 trilyon Dolar değerinde, Amerika emperyalizminin çıkarılmasına izin vermediği bir element diye uydurduğu 'Contorium'u 2011 yılında hazırladığı bir video ile destekleyince önce forward edilen grup mailleri, daha sonra sosyal medya ile yayılıp kitlelerce inanılan ve konuşulan bir gündem haline gelmiş, internet haber siteleri ve bazı ulusal gazetelere haber olmuştur. Kuseyri "Contorium birbirinden bütünüyle bağımsız, tutarsız ve okuma yazma bilen herkesin bir kaç dakika içerisinde çürütebileceği bilgilerden ibaret olan bir parodi. Tek başına bir komplo teorisine sahip alt yapısı yoktu. Buna rağmen Contorium sayesinde internette korkunç bir bilgi kirliliğinin olduğu ortaya çıktı. Contorium'a inanan mühendislerin doktorların öğretmenlerin olması bize verilen eğitimin niteliğini sorgulamamızı sağladı. İnanmak istediğimiz şeyler bilimsel açıklamalarla çürütülse bile onlara inanmaya devam ediyoruz. Çalışmak, okumak, araştırmak yerine, çalışmadan zengin edecek derinlerde gömülü definelerin peşine düşüyoruz. Bu açıdan ben Contorium'un faydalı trollük olduğunu düşünüyorum... Türkiye'deki bazı kimyagerlerin bile komplo teorileri karşısında aldıkları kimya eğitimini unutabildiklerini gördük bu hadiseyle. Kimyagerlerin takıldığı forumlarda bu konunun ciddi ciddi tartışıldığını gördüm. Bana bir sürü mail geldi bu gibi kişilerden. Hatta bana

bir üniversitenin kimya öğrencisinden mail geldi, “Contorium’u gizlemek için bize kimya yanlış mı öğretildi?” diye. Bir süre sonra Contorium şuna dönüştü: Aslında Contorium diye bir şey var ama bunun üstünü kapatmak için dalga geçiyorlar. Ve ben anladım ki Contorium benim kontrolümden çıkmış durumda. Çok tuhaf mailler geldi. Hâlâ da geliyor”[23] diyerek toplumun her kesiminden eğitilmiş her tür insanın kendine sunulan haberlere araştırmadan, incelemeyen, sorgulamadan inanmasından duyduğu rahatsızlığı dile getirmiştir.

6. Sonuç: Dijital çağda bilgi aktarımı artık sosyal medya hesaplarından yapılmaktadır. İnsanların paylaştıkları bilgilere aynı anda başka kişiler ulaşabilmekte aynı bilgileri onlar da kolaylıkla paylaşabilmektedir. Paylaşımların hızla yapıldığı sosyal ağlarda bilgilerin doğruluğu ve güvenilirliği de tartışılır bir hal almıştır. Yalan haberler hızla yayıldığı gibi insanlar bu yalan haberlere sorgusuzca inanmaktadır. Böylelikle yalan haberler ülke gündemine oturmakta ve sansasyona neden olmaktadır. Bu çalışmada, sansasyon yaratmayı başarılı bir şekilde gerçekleştiren Trolllerin yaptıkları trollemeler ele alınmıştır. Troll kavramı ve türleri açıklanmış; Ekşi Sözlük, İnci Sözlük gibi gündem yaratan interaktif sözlüklerin trolllerinden örnekler verilmiş; trollerin topluma yansımaları ele alınmıştır. Türk Toplumunda var olan eleştirel düşünme eksikliği nedeniyle insanların kaynağı araştırmadan inandığı yalan yanlış bilgilerin, toplumda panik ve korkuya neden olduğu saptanmıştır. Bu durumdan rahatsız olan troller de hem eğlenmek hem de eleştirilerini göstermek amacıyla insanları kandırmakta ve trolleme yoluyla insanları sorgulamayı kendilerine görev edinmektedirler.

Kaynakça

- [1] “Bilgisayar ve internet kullanımı arttı”. (22 Ağustos 2014). *Dünya*. erişim <http://www.dunya.com/bilgisayar-ve-internet-kullanimi-artti-236824h.htm>
- [2] Önerli, Berna. (19 Şubat 2014). “İnternet Ve Sosyal Medya Kullanım İstatistikleri 2014”. *Dijital Ajanslar Semineri 2014*. erişim <http://www.dijitalajanslar.com/internet-ve-sosyal-medya-kullanici-istatistikleri-2014/>
- [3] Tonta, Bitirim ve Sever. 2002: 11 ‘de akt. Kurulgan, M. ve Argan, M. (2007). “Anadolu Üniversite Öğrencilerinin İnternet Üzerinden Bilgi Arama Davranışları”. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 7. 291-304. s. 291
- [4] Tonta, Y. (1996). “İnternet, Elektronik Kütüphaneler ve Bilgi Erişim”. *Türk Kütüphaneciliği*. 10(3). 215- 230. s.223
- [5] <http://www.dusunengencadam.com/index.php/dokumanlar/uygulamalar/item/88-medya-elestirel-ac-dan-bakmak>
- [6] Bknz. "troll". *Oxford Dictionary of English* 2e. (2003). Oxford University Press. Erişim http://www.sonsuz.us/node/troll_nedir_internet_trolleri

- [7] Kavuşan, Kaan. (29 Temmuz 2012). “Troller algımızla oynuyor”. *Akşam Pazar*. erişim <http://www.aksam.com.tr/pazar/troller-algimizla-oynuyor--129453h/haber-129453>
- [8] A.g.e
- [9] Türk, Gül Dilek ve Bahar Tugen. (2014). “Dijital Cemaatler ve Postmodern Kabile Örneği: İnci Sözlük”. *19. Tükiyede İnternet Konferansı*. İzmir: Yaşar Üniversitesi.
- [10] Cinmen, Işıl. (22 Mayıs 2013). “Bu Da Küfürlü Sözlük Panpa!”. *Habertürk*. erişim <http://www.haberturk.com/gundem/haber/846482-bu-da-kufurlu-sozluk-panpa>
- [11] A.g.e
- [12] Bknz. “Münir Özkul öldü' söylentisi Twitter'ı salladı!”. (02 Mayıs 2014). *Radikal*. erişim http://www.radikal.com.tr/hayat/munir_ozkul_oldu_soylentisi_twitteri_salladi-1189876 ve “Münir Özkul Öldü' Haberlerine Yanıt”. (02 Mayıs 2014). *AktifHaber*. erişim <http://www.aktifhaber.com/munir-ozkul-oldu-haberlerine-yanit-976280h.htm>
- [13] “İnternet “troll”ü nedir?”. (14 Ağustos 2012). *Guardian*. Erişim <http://www.guardian.co.uk/technology/2012/jun/12/what-is-an-internet-troll> ve <http://morwall.com/2012/08/14/internet-trollu-nedir/>
- [14] “Kim bu internet troll'leri? Bir de onlardan dinleyin!”. (26 Temmuz 2012). *Radikal*. erişim http://www.medyafaresi.com/haber/Kim-bu-internet-trollleri-Bir-de-onlardan-dinleyin_84684.html
- [15] A.g.e.
- [16] A.g.e.
- [17] Gürşat, Ulaş. (13 Ocak 2013). “Twitter’ın yaramaz çocukları”. *Milliyet*. erişim <http://www.milliyet.com.tr/twitter-in-yaramaz-cocuklari/pazar/haberdetay/13.01.2013/1654692/default.htm>
- [18] Bknz. “Aselsan İsrail’e mi Satıldı”. (02 Haziran 2012). *AirNewsTime*. erişim <http://www.airnewstimes.com/aselsan-israil-e-mi-satildi-15901-haberi.html> ve “Aselsan İsrail’e mi Satıldı”, Haber5, <http://www.haber5.com/guncel/aselsan-israile-mi-satildi>
- [19] “Aselsan Satıldı mı?”. (02 Haziran 2012). *Sabah*. Erişim <http://www.sabah.com.tr/gundem/2012/06/02/aselsan-satildi-mi>
- [20] Gürtaş. (13 Ocak 2013). *A.g.e.*
- [21] A.g.e.
- [22] Kavuşan. (29 Temmuz 2012). A.g.e ve bknz. “Aylin Aslım'ın 'abazan' çıkışı twitter'ı karıştırdı”. (11 Nisan 2012). *Milliyet*. erişim <http://www.milliyet.com.tr/aylin-aslim-in-abazan-cikisi-twitter-i-karistirdi/magazin/magazindetay/11.04.2012/1526925/default.htm> ve “Şaka Nasıl Kaka Oldu”. (14 Nisan 2012). *Radikal*. erişim http://www.radikal.com.tr/eglence/saka_nasil_kaka_oldu-1084886
- [23] Yıldırım, Abdullah. (13 Mayıs 2014). “İnternette daha fazla trole gerek yok”. *Hürriyet*. erişim <http://www.hurriyetkampus.com/haberler/teknoloji/i-nternette-daha-fazla-trole-gerek-yok>